

MUAGE

Volgens Cage

Teun de Lange

2012

Deze uitgave verschijnt onder een Creative Commons licentie.
<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.nl>

De gebruiker mag:

Het werk kopiëren, verspreiden en doorgeven, remixen,
afgeleide werken maken, gebruik maken van het werk voor
commerciële doeleinden onder de volgende voorwaarden:

1 Naamsvermelding

De gebruiker dient bij het werk de door de maker of de
licentiegever aangegeven naam te vermelden.

2 Gelijk delen

Indien de gebruiker het werk bewerkt kan het daaruit
ontstane werk uitsluitend krachtens dezelfde licentie als de
onderhavige licentie of een gelijksoortige licentie worden
verspreid.

Symbool op omslag en titelpagina:

Hele rust fermata = stilte zolang dat wenselijk is.

ISBN 978-90-6354-148-4

Concept

De 'taalcomposities' van John Cage¹ zijn tegelijk de minst toegankelijke en de meest intrigerende die hij maakte. In deze 'latere' werken werden stilte en achtergrondgeluiden steeds belangrijker en in feite opgenomen in zijn muziek.

De composities *Mureau* en *Empty words* zijn volledig opgebouwd uit citaten uit het werk van Henry David Thoreau², een negentiende-eeuwse Amerikaanse denker die - ver vooruit op zijn tijd - ecologische en anarchistische ideeën propageerde. Thoreau inspireerde vele andere denkers zoals Frederik van Eeden³, Mahatma Ghandi, Martin Luther King en John Cage.

Cage verdeelde citaten van Thoreau over geluid, stilte en muziek in zinnen, zinsdelen, woorden, lettergrepen en letters, die hij vervolgens met I Ching⁴ toevalsbewerking ordende. De reeks neutrale, maar ook betekenisloze klanken die deze bewerking oplevert, is tegelijkertijd taal en muziek. De titel *Mureau* wordt gevormd door de samen-trekking van het woord *MU*sic en de naam *tho*REAU. Cage las/zong deze stukken zelf met een lage, rustige stem tijdens lange en controversiële uitvoeringen⁵.

Dit project is een eerbetoon aan John Cage en een erkenning van het principe waarop deze 'taal-composities' gebaseerd zijn. Het proces vindt echter plaats in de omgekeerde volgorde: in dit geval worden de letters, lettergrepen, woorden, zinsdelen en zinnen in alfabetische volgorde geplaatst en vormen geleidelijk 10 citaten van ... John Cage. De titel is de samentrekking van het woord MUsic en de naam cAGE.

De vijf delen van het stuk zijn gelijk van lengte en laten dus ruimte voor stilte (of geluid dat als stilte wordt beschouwd). Elk deel duurt ongeveer 3 minuten (tempo 100 tellen per minuut). Tussen de (vele) verschillende lettergrepen zijn er achtsten rust ($\frac{1}{2}$ seconde), tussen de gebruikte letters en de 10 citaten 4 maten (16 seconden) stilte.

De verticale positie van de letters is een aanduiding van de gemiddelde natuurlijke toonhoogte van de klinkers en medeklinkers⁶. Deze weergave verwijst ook naar de muzieknotatie van *Aria*. Bij het voordragen van het stuk is het niet nodig om de hoogte van de letters te volgen; de hoogte is een benadering van de natuurlijke melodie van de taal ... volgens Cage ... ook een vorm van muziek.

Op vele manier heeft Cage de muziek bevrijd en verrijkt: de onverwachte percussie van de 'prepared piano', de stilte van *4:33*, live electronics van *Imaginary landscapes*, het vrije en prachtige muziekschrift van *Aria*⁷. Dit werk van Cage is (ook) de inspiratiebron voor *According to Cage*⁸, het interactieve onderdeel van deze uitgave: <http://www.jazzperiments.com/cage>. Deze toepassing is een onderdeel van het *Jazzperiments*-project⁹.

Antwerpen, juli 2012

According to cage

 a | -4- | b | -4- | c | -4- | d | -4- |
e | -4- | f | -4- | g | -4- | h | -4- | i | -4- |
j | -4- | k | -4- | l | -4- | m | -4- | n | -4- |
o | -4- | p | -4- | r | -4- | s | -4- | t | -4- |
u | -4- | v | -4- | w | -4- | z ||

 a ʘ al ʘ als ʘ an ʘ be ʘ beurt ʘ bij ʘ bo ʘ
breek ʘ cho ʘ dat ʘ de ʘ dee ʘ deer ʘ den ʘ der ʘ
ders ʘ die ʘ dig ʘ e ʘ echt ʘ een ʘ en ʘ er ʘ ge ʘ
geen ʘ gen ʘ gint ʘ heb ʘ hebt ʘ het ʘ ho ʘ hoeft ʘ
hou ʘ i ʘ ie ʘ iets ʘ ik ʘ is ʘ je ʘ keer ʘ keers ʘ ken ʘ
kend ʘ keu ʘ king ʘ le ʘ len ʘ lui ʘ luid ʘ luids ʘ
luis ʘ maak ʘ maakt ʘ maal ʘ me ʘ merk ʘ mij ʘ
na ʘ naar ʘ niet ʘ niets ʘ nu ʘ o ʘ of ʘ on ʘ pa ʘ po ʘ
re ʘ reld ʘ ren ʘ ring ʘ spre ʘ staat ʘ ste ʘ stel ʘ
stil ʘ te ʘ ter ʘ tert ʘ tijd ʘ uit ʘ va ʘ van ʘ ven ʘ
ver ʘ vra ʘ waar ʘ wat ʘ we ʘ wel ʘ wer ʘ wil ʘ
woor ʘ ze ʘ zeg ʘ zes ʘ zie ʘ zijn ʘ zo ||

 aan ʘ al ʘ alle ʘ allemaal ʘ als ʘ altijd ʘ
andere ʘ anders ʘ begint ʘ bepalen ʘ bestaat ʘ
bijna ʘ boven ʘ dat ʘ de ʘ die ʘ echo ʘ echt ʘ
een ʘ en ʘ er ʘ ervaring ʘ gebeurt ʘ geen ʘ
geluid ʘ geluiden ʘ geluidservaring ʘ heb ʘ
hebt ʘ het ʘ hoeft ʘ horen ʘ hou ʘ idee ʘ ieder ʘ
iets ʘ ik ʘ is ʘ je ʘ keuzes ʘ luisteren ʘ luistert ʘ
maak ʘ maakt ʘ me ʘ merk ʘ naar ʘ niet ʘ
niets ʘ nu ʘ of ʘ onderbreek ʘ overal ʘ poëzie ʘ
spreken ʘ stel ʘ stilte ʘ te ʘ tegenwoordig ʘ ter ʘ
uitstekend ʘ van ʘ verkeer ʘ verkeersgeluid ʘ
vermijden ʘ vragen ʘ waardeer ʘ wat ʘ wel ʘ
wereld ʘ werking ʘ wil ʘ ze ||

 als ik dat zeg - als je echt begint te
luisteren - als je naar het verkeer luistert -
bepalen de vragen die ik stel - bijna overal ter
wereld - dat geluid maakt - dat ik de stilte die er
al is onderbreek - de ervaring van stilte - de
geluidservaring die ik boven alle andere
waardeer - de keuzes die ik maak - de stilte - de
werking van geluid - een echo van niets - en - er
bestaat niet - er gebeurt altijd wel iets - er zijn
altijd geluiden te horen - geluid hoeft me niet aan
te spreken - ieder iets - ik heb niets te zeggen -
ik hou van - ik wil vermijden - is - is dat
poëzie - je hebt geen idee - merk je dat dat altijd
anders is - of ik ze nu maak of niet -
tegenwoordig - verkeersgeluid - wat er
gebeurt - ze zijn allemaal uitstekend - zoiets als
stilte ||

De geluidservaring die ik boven alle andere
waardeer, is de ervaring van stilte. | -4- | De
keuzes die ik maak, bepalen de vragen die ik
stel. | -4- | De stilte is tegenwoordig bijna overal
ter wereld verkeersgeluid ... en als je naar het
verkeer luistert, merk je dat dat altijd anders
is. | -4- | Er bestaat niet zoiets als stilte. Er
gebeurt altijd wel iets dat geluid maakt. | -4- |
Ieder iets is een echo van niets. | -4- | Ik heb niets
te zeggen en als ik dat zeg is dat poëzie. | -4- | Ik
hou van de werking van geluid. Geluid hoeft me
niet aan te spreken. | -4- | Ik wil vermijden dat ik
de stilte die er al is, onderbreek. | -4- | Je hebt
geen idee wat er gebeurt, als je echt begint te
luisteren. | -4- | Of ik ze nu maak of niet, er zijn
altijd geluiden te horen en ze zijn allemaal
uitstekend. ||

Noten

1

John Milton Cage

° Los Angeles, 5 september 1912, – † New York, 12 augustus 1992

John Cage kreeg een strenge, traditionele opvoeding, al was zijn vader wel een excentrieke uitvinder. John Milton Sr. leerde zijn zoon ondermeer "als iemand zegt 'het kan niet' dan weet je wat je te doen staat". Hij heeft in elk geval die vaderlijke raad zijn leven lang gevolgd.

Hij studeerde bij Henry Cowell en Arnold Schönberg, maar koos vanaf zijn jeugd vrij en met een geweldig gevoel voor humor voor 'alternatieve' wegen als vegetariër, levenspartner van Merce Cunningham, Zen Boeddhist, uitvinder van de 'prepared piano'... en uiteraard baanbrekend componist. Zijn bekendste werken: *Sonatas and Interludes* (1946–48), *Imaginary Landscapes 1-5* (1939-1952), *4'33"* (1952) en *Aria* (1958).

2

Henry David Thoreau

° Concord, 12 juli 1817 – † Concord, 6 mei 1862

Henry David Thoreau was een Amerikaanse filosoof, schrijver en uitvinder. Als jonge man leefde hij twee jaar in afzondering in een hut bij

Walden Pond in Massachusetts en schreef een zeer gedetailleerd en geïnspireerd dagboek dat werd gepubliceerd onder de titel *Walden*. Later legde hij in zijn uitgebreide *Journal* de grondslag voor het concept van 'burgerlijke ongehoorzaamheid', als motivatie voor zijn weigering om belastingen te betalen uit protest tegen de oorlog van de VS tegen Mexico; een weigering waarvoor hij doelbewust een gevangenisstraf onderging.

3

Frederik van Eeden

° Haarlem, 3 april 1860 – † Bussum, 16 juni 1932

Frederik van Eeden was een welgestelde schrijver, socialist en idealist. Zijn bekendste werken zijn *De kleine Johannes* en *Van de koele meren des doods*. Hij leidde (bekostigde) van 1898 tot 1907 een 'kolonie' (commune) *Walden* in Bussum bij Amsterdam in de geest van Thoreau.

Dankzij Nescio is Frederik van Eeden ook als 'personage' deel van de Nederlandse literatuur: 'den man die de Sarphatistraat de mooiste plek van Europa vond' en 'toen liep daar een heer in een boerenkiel op dure gele schoenen, kolombijntjes te eten uit een papieren zak, blootshoofd, in innige aanraking met de natuur, zoals dat toen genoemd werd, en z'n baard vol kruimels'.

4

I Ching

Het *Boek der Veranderingen* (I Ching of Yijing of I Tjing) is een klassieke tekst uit het oude China die volgens de overleveringen deels door Confucius werd geschreven. Door 6 worpen met 3 munten kunnen 64 verschillende hexagrammen worden gevormd die elk een voorspellende uitleg vertegenwoordigen. Cage gebruikte het principe om tot neutrale keuzes te komen. Zelfs in deze context was hij een vrije denker: hij wenste geen voorspelling, maar wilde zich juist neerleggen bij het absolute toeval. Hij zei hierover: "Als we toevalsbewerking toepassen, laten we het idee los om zaken te beperken tot het beste. We aanvaarden alles."

5

Uitvoeringen van *Mureau* en *Empty Words* (ook gebaseerd op teksten van Thoreau) waren lang eentonig en soms niet naar de zin van het publiek. Berucht is de opvoering in het Teatro Lyrico di Milano op 2 december 1977 waar een opvoering van *Empty Words* uitdraaide op urenlange gevechten en oproer.

6

Letters kunnen worden onderverdeeld overeenkomstig hun muzikale 'stem' op basis van fonetische kenmerken en zo verticaal worden verschoven (zoals noten in notenschrift):

- stemhebbende medeklinkers $\approx$ bas
1 pt omlaag: b d h j l m n v w z
- achteraan uitgesproken klinkers $\approx$ tenor
0,5 pt omlaag: a o u
- vooraan uitgesproken klinkers $\approx$ alt
0 pt omlaag of omhoog: e i y
- stemloze medeklinkers $\approx$ sopraan
0,5 pt omhoog: c f g k p q r s t x

Om de uitwerking niet nodeloos ingewikkeld te maken, wordt het verschil tussen open en gesloten lettergrepen bewust genegeerd.

Voorbeeld:

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w z y x

7

Aria

Tijdens een bezoek aan Milaan in 1958 schreef John Cage *Aria* voor de mezzosopraan Cathy Berberian. Het muziekschrift dat hij voor dit stuk toepaste, bestaat uit lijnen die de melodie tonen, kleuren die het type van de stem aanduiden en

kleine zwarte blokjes die niet-tonale, percussie-achtige interventies weergeven. De tekst is een mengsel van woorden uit verscheidene talen zonder nauwkeurige betekenis.

De 'intuïtieve' notatie van het stuk is gemakkelijk te interpreteren en een zanger(es) die *Aria* vertolkt kan tegelijk de beschreven melodie volgen en vrij improviseren. Het werd snel (en is dat tot op de dag van vandaag) één van de meest uitgevoerde werken van Cage.

8

According to Cage

Aria was de inspiratiebron voor installaties in de Opera de Lille (Frankrijk) en het MuHKA in Antwerpen en een online computerprogramma (www.jazzperiments.com/cage), allemaal onder de titel *According to Cage*.

The stem van de gebruiker/zanger wordt geprojecteerd in de intrigerende notatie van *Aria*. Tegelijk worden fragmenten van de eigen input weergegeven in kleuren, automatisch opgenomen en afgespeeld overeenkomstig de input ... maar dan getransponeerd naar een bas- (rood), alt- (geel) of sopraanstem (blauw). Niet tonale 'percussie' en andere geluiden worden weergegeven als kleine blokjes, precies zoals in de partituur van Cage.

Jazzperiments is een langlopend project voor de ontwikkeling van interactieve muziekapplicaties. De voornaamste doelstelling is om automatische en interessante muzikale responses op muzikale input te genereren en zo een omgeving te bieden waarin het leuk is om te spelen. De applicaties worden ontwikkeld in open source Java en zijn via het internet beschikbaar voor iedereen.

Website met informatie en een direct bruikbare Java-toepassing: <http://www.jazzperiments.com>

Colofon

Muage werd gedrukt in 600 exemplaren als nr. 139 in de Slibreeks door het Centrum Beeldende Kunst Zeeland, Middelburg, Nederland.

De Engelstalige inhoud werd geredigeerd door Aileen Doyle.

De software werd gerealiseerd door de auteur.

Voor meer informatie, interactieve programmatuur en vertalingen van de 'partituur' in andere talen:

<http://www.jazzperiments.com/cage>